

FUNDACJA
BATOREGO

IM. STEFANA

ul. Sapieżyńska 10a
00-215 Warszawa
tel. 22 536 02 00
fax 22 536 02 20
batory@batory.org.pl
www.batory.org.pl

Warszawa, 8 stycznia 2024

**Stanowisko Zespołu Ekspertów Prawnych Fundacji im. Stefana Batorego
ws. proceduralnych aspektów wygaśnięcia mandatów poselskich Panów
Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika**

Zespół Ekspertów Prawnych Fundacji im. Stefana Batorego obserwuje narastający chaos informacyjny wokół sprawy wygaśnięcia mandatów poselskich panów Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika.

Zwracamy uwagę na to, że pod względem prawnym sprawa nie budzi żadnych wątpliwości:

1. **Mandaty poselskie obu osób wygasły 20 grudnia 2023 r.**, kiedy to nastąpiło ich prawomocne skazanie przez Sąd Okręgowy w Warszawie na karę pozbawienia wolności za przestępstwo umyśle ścigane z oskarżenia publicznego. Z chwilą ogłoszenia prawomocnego wyroku skazani utracili prawo wybieralności do Sejmu, ponieważ zgodnie z art. 99 ust. 3 Konstytucji „wybraną do Sejmu (...) nie może być osoba skazana prawomocnym wyrokiem na karę pozbawienia wolności za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego”. Z kolei zgodnie z art. 247 § 1 pkt 2 Kodeksu wyborczego „wygaśnięcie mandatu posła następuje w przypadku (...) utraty prawa wybieralności”. Jako pozbawieni mandatu, **nie mogą być dopuszczeni do wykonywania czynności zastrzeżonych dla posłów**, takich jak udział w głosowaniach czy pracach komisji sejmowych, a także nie mogą podejmować żadnych działań wchodzących w zakres sprawowania mandatu poselskiego.
2. **Postanowienie Marszałka Sejmu jedynie potwierdza, że mandaty poselskie obu posłów wygasły 20 grudnia 2023 r.** Zgodnie bowiem z art. 249 § 1 Kodeksu wyborczego „wygaśnięcie mandatu posła niezwłocznie stwierdza Marszałek Sejmu w drodze postanowienia”. Postanowienie Marszałka nie „wygasza” mandatów. Stanowi jedynie formalne zakomunikowanie, że do takiego wygaśnięcia doszło z mocy prawa.
3. **Sąd Najwyższy kontroluje jedynie prawidłowość wydania postanowienia Marszałka Sejmu oraz jego formalną poprawność.** W procedurze zainicjowanej odwołaniami, **Sąd Najwyższy nie może orzec, że mandaty poselskie nie wygasły**, bo w ten sposób zakwestionowałby skutki prawomocnego wyroku skazującego wydanego 20 grudnia 2023 r. przez Sąd Okręgowy w Warszawie, do

czego Sąd Najwyższy w tej procedurze nie jest uprawniony. Takie orzeczenie Sądu Najwyższego byłoby również sprzeczne z art. 99 ust. 3 Konstytucji, bo oznaczałoby, że wbrew treści tego przepisu posłami są osoby pozbawione biernego prawa wyborczego do Sejmu.

4. W razie uwzględnienia odwołań przez Sąd Najwyższy **Marszałek Sejmu byłby zobowiązany do ponownego stwierdzenia wygaśnięcia mandatów poselskich**, bo wymaga tego art. 247 § 1 pkt 2 Kodeksu wyborczego w związku z art. 99 ust. 3 Konstytucji.
5. Nieuwzględnienie przez Sąd Najwyższy odwołań zobowiązuje z kolei Marszałka Sejmu do **ogłoszenia obu postanowień o stwierdzeniu wygaśnięcia mandatów w Dzienniku Urzędowym „Monitor Polski”** oraz niezwłocznego ich doręczenia Państwowej Komisji Wyborczej (art. 250 § 2 w związku z art. 249 § 2 i 3 Kodeksu wyborczego). Na podstawie informacji Państwowej Komisji Wyborczej Marszałek Sejmu będzie mógł uruchomić procedurę obsadzenia dwóch wygasłych mandatów (art. 251 § 1 Kodeksu wyborczego).

Zwracamy również uwagę, że zgodnie z § 391 ust. 1 Regulaminu urzędowania sądów powszechnych „każde orzeczenie, które staje się wykonalne z chwilą uprawomocnienia, kieruje się do wykonania bezzwłocznie, lecz **nie później niż 14 dni** od daty uprawomocnienia”. Prawomocne orzeczenie Sądu Okręgowego w Warszawie, skazujące byłych posłów na bezwzględne kary pozbawienia wolności, wydane 20 grudnia 2023 r., **powinno być wykonane niezwłocznie**, nie później niż do 3 stycznia 2024 r. Poszanowanie zasady równości wobec prawa wymaga dochowania wspomnianych terminów, natomiast w przypadku uzasadnionej zwłoki opinia publiczna powinna zostać o tym fakcie poinformowana, tak aby uniknąć negatywnego wpływu, jaki brak informacji albo jakiegokolwiek zaniechania mogą mieć na autorytet wymiaru sprawiedliwości.

Jednocześnie **po raz kolejny apelujemy o niezwłoczne wykonanie przez zobowiązane do tego organy państwa orzeczeń sądów europejskich** i wprowadzenie niezbędnych rozwiązań prawnych, które zagwarantują, że w toku rozpoznawania spraw w Sądzie Najwyższym zapewnione zostanie konstytucyjne prawo do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą.

Zgodnie z art. 179 Konstytucji sędziowie są powoływani przez Prezydenta Rzeczypospolitej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa. Tymczasem w ostatnich latach powołania na stanowiska sędziowskie były dokonywane przez Prezydenta na wniosek organu, który nie był niezależną Krajową Radą Sądownictwa w rozumieniu art. 186 i art. 187 Konstytucji. Europejski Trybunał Praw Człowieka (w sprawach Dolińska-Ficek i Ozimek oraz Wałęsa przeciwko Polsce) oraz Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (w sprawach C-487/19, W.Ż czy C-718/21, Krajowa Rada Sądownictwa) kilkakrotnie orzekły, że **Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego nie jest niezależnym i bezstronnym sądem** ustanowionym na mocy ustawy w rozumieniu art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, a także art. 19 ust. 1 akapit drugi Traktatu o Unii Europejskiej oraz art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej. Ponadto Europejski Trybunał Praw Człowieka orzekł o obowiązku podjęcia przez Polskę środków ustawodawczych mających na celu **przywrócenie**

niezależnej Krajowej Rady Sądownictwa oraz uregulowanie statusu wszystkich osób powołanych od 2017 r. na stanowiska sędziowskie.

Pragniemy podkreślić, że **Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych nie jest właściwa w sprawach dotyczących wygaśnięcia mandatu posła**. Odwołanie od postanowienia Marszałka Sejmu powinno zostać rozpatrzone przez sąd ustanowiony ustawą, który spełnia wymogi niezależności oraz bezstronności, i który był do tego właściwy zgodnie z przepisami obowiązującymi przed wprowadzeniem zmiany ustawodawczej przyznającej właściwość Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych. W polskim porządku prawnym takim sądem jest Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego.

Zespół Ekspertów Prawnych Fundacji im. Stefana Batorego

dr hab. **Piotr Bogdanowicz**, adiunkt w Katedrze Prawa Europejskiego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego

dr **Łukasz Bojarski**, członek Rady Instytutu Prawa i Społeczeństwa INPRiS, były członek Krajowej Rady Sądownictwa

Jacek Czaja, prezes Towarzystwa Prawniczego w Lublinie, były wiceminister sprawiedliwości

dr hab. **Monika Florczak-Wątor**, profesor w Katedrze Prawa Konstytucyjnego Uniwersytetu Jagiellońskiego, kierownik Centrum Interdyscyplinarnych Studiów Konstytucyjnych UJ

dr hab. **Agnieszka Frąckowiak-Adamska**, profesor Uniwersytetu Wrocławskiego w Katedrze Prawa Międzynarodowego i Europejskiego Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii

Jarosław Gwizdak, prawnik, działacz społeczny, członek zarządu Instytutu Prawa i Społeczeństwa INPRIS

dr hab. **Wojciech Jasiński**, profesor Uniwersytetu Wrocławskiego, Inkubator Doskonałości Naukowej – Digital Justice, Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii

dr **Piotr Kładoczny**, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, sekretarz zarządu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka

mec. **Magda Krzyżanowska-Mierzewska**, radca prawny, od 1993 do 1998 prawniczka w Sekretariacie Europejskiej Komisji Praw Człowieka, od 1998 do 2018 – w Kancelarii Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu

prof. dr hab. **Marcin Matczak**, profesor uczelni w Katedrze Filozofii Prawa i Nauki o Państwie Uniwersytetu Warszawskiego, partner w Kancelarii Domański Zakrzewski Palinka sp. k.

dr hab. **Sławomir Patyra**, profesor UMCS w Lublinie, kierownik Katedry Prawa Konstytucyjnego, radca prawny

dr hab. **Tomasz Pietrzykowski**, profesor na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, dyrektor Centrum Badawczego Polityki Publicznej i Problemów Regulacyjnych

dr hab. **Anna Rakowska**, profesor w Katedrze Prawa Konstytucyjnego Uniwersytetu Łódzkiego, adwokat

dr hab. **Anna Śledzińska-Simon**, Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii, Katedra Prawa Konstytucyjnego, Uniwersytet Wrocławski

dr hab. adw. **Maciej Taborowski**, profesor w Instytucie Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk, Hoffman, Taborowski i Wspólnicy Adwokacka Spółka Partnerska

dr **Tomasz Zalański**, członek zarządu Stowarzyszenia im. prof. Zbigniewa Hołdy, Kancelaria Domański Zakrzewski Palinka sp.k., sędzia Trybunału Stanu